SLUTRAPPORT

LEADERPROJEKTET

Långaryd-Släktbygd med anor mot framtiden

-Världens släktbygd-

Långaryd 2015-02-20

Projektet

Journalnummer: 2011-2117.

Projektnamn: *Långaryd - Släktbygd med anor mot framtiden*, vilket vi senare valt kalla *Långaryd – Världens släktbygd.*

Projektägare: Långaryd – Landeryd i Samverkan.

Kontaktpersoner:

Anna Roos, anna.roos@langaryd.nu

Bo Eriksson, bo@remma.se

Terese Borg, terese.borg@langaryd.se

Projektledare: Sofia Lindstedt

Projektmedarbetare: Maria Lönnegren Wikensten

Styrgrupp: Anna Roos, Birgitta Holmén, Terese Borg, Alf Jansson, Bo Eriksson och Eva Larsson.

Sammanfattning och bakgrund

Leaderprojektet *Långaryd-Världens släktbygd* har pågått från december 2012 till december 2014. Fokus för projektet har varit att utveckla Långaryd som besöksmål, för turister och Långarydssläktingar, att utveckla bygden som en plats att bo och leva på samt att marknadsföra bygden för potentiella inflyttare/återflyttare. En stor del av projektet har handlat om att ta fram informationsmaterial och att inventera historiska platser och andra besöksplatser, i ett led att tillgängliggöra bygden. Det geografiska området som omfattas av projektet är Långaryds församling, orterna Långaryd och Landeryd med byar däromkring.

Grundidén var att marknadsföra bygden som en bra plats att leva och bo på och en plats där det är möjligt att driva och utveckla företag. Det fanns även en tanke om att paketera Långarydsupplevelser för att locka hit turister. Långaryd är även hembygd för Världens största utforskade släkt, Långarydssläkten, vilket gör bygden unik. Släktingarna är numera utspridda över hela världen men en stor koncentration finns i närheten av Långaryd, i

Gislaved, Halmstad och Hylte kommuner. Den ursprungliga tanken var även att lyfta fram platser och aktiviteter för Långarydssläkten.

Projektplanen

Enligt projektplanen skulle aktiviteter i bygden utvecklas för att få fler personer att besöka Långaryd. Till exempel genom att utveckla koncept kring bröllop, utomhusläger för barn och unga och guidade visningar. Ett besökscentrum skulle skapas i Nyarps bygdegård. Bygdegården skulle rustas för att kunna ta emot 150 gäster, köket, duschar, entré skulle rustas upp och en altan byggas. I bygdegården skulle även en utställning om Långaryds historia byggas. Bygden skulle marknadsföras för att locka hit besökare, Långarydssläktingar och personer som kunde tänka sig att flytta hit. Vi utökade även projektet med en cykelled som skulle sträcka sig mellan de tre kommuner i landet där det bor flest Långarydssläktingar – Halmstad, Hylte och Gislaved.

Genomförda aktiviteter

Namn, logotyp och symboler

Det första vi gjorde i projektet var att bestämma namnet *Långaryd - Världens släktbygd* som används i alla sammanhang där området marknadsförs. Namnet syftar till att Världens mest utforskade släkt härstammar härifrån och att släkten nu finns i hela världen. En logga togs fram i form av ett släktträd ritad av Clara Lindstedt, som beskriver den enligt följande:
Jag utgick från den ursprungliga logotypidén med ett träd och en jordglob som konnoterar en global släkt. I stället för att inkludera en jordglob i mitten valde jag att låta trädets stam bli till en människa, med de understa grenarna som armar, som liksom fåglar flyger ut över världen. Jag hade också en tanke om att formerna i trädkronan skulle likna vägar som leder ut, runt och tillbaks.

Anna-Stina Moberg Svensson, uppvuxen i *Väldens Släktbygd* (Boarp), har tagit fram ett antal symboler som representerar olika typer av aktiviteter eller ämnesområden som har använts i vårt tryckmaterial och på våra skyltar. Dessa symboliserar Övernattning, Tack/uppvaktning, Mat, Upplevelse för hela familjen, Smultronställe och Långarydssläkten.

Internet och socialamedier

Vi har tagit fram en ny hemsida, www.langaryd.se där information om bygden finns samlad. Här kan man hitta företags- och föreningsregister, besöksmål, kalendarium, samhällsinformation och nyheter. Projektet har också en egen facebooksida som används för att bjuda in till evenemang och snabbt komma ut med information. Just nu har vi över 400 följare på sidan.

Cykelleden- *Släktleden*

Cykelleden som vi valt att kalla *Släktleden* var tänkt att skyltas upp mellan Halmstad och Gislaved, via Långaryd. En ansökan om att få sätta upp skyltar är skickad till Trafikverket, men den kommer inte hinna handläggas inom projekttiden. Cykelleden finns uppmärkt på vår vikkarta och information och en digital karta finns på www.langaryd.se. Bakgrunden till att märka ut en separat cykelled kommer från en förstudie som Långaryd-Landeryd i Samverkan tidigare varit huvudman för. Många cykelturister som ska cykla från kusten och inåt landet väljer den hårt trafikerade Rv 26, Nissastigen. Det finns vackert belägna, mer trafiksäkra

landsvägar med sevärdheter längs vägen som är ett väldigt mycket bättre alternativ att cykla – nu finns möjligheten i och med att en alternativ led finns på karta och är nedtecknad. Vi hoppas att Trafikverket ställer sig positiva till vår ansökan om att skylta upp vår cykelled *Släktleden.*

Skyltning

Ett omfattande arbete har lagts ner för att skylta upp olika sevärdheter och historiska platser inom socknen. En arbetsgrupp har tillsammans med projektledaren skrivit ner fakta för de olika platserna, letat fram kartmaterial och bilder samt sammanställt informationen.
Tre stora informationsskyltar 160 x 120 cm har placerats vid Nyarps bygdegård, Skärshults rastplats vid väg 26 Nissastigen och vid lokstallarna i Landeryd.

Tio mellanstora skyltar 42 x 30 cm är placerade vid historiska platser.
46 symbolskyltar, symboler enligt ovan, 8 x 8 cm, är placerade vid och på andra sevärdheter och serviceställen.
13 vägvisningsskyltar har satts upp utmed vandringsleden *Länsmansleden* där det också finns postlådor med broschyrer som beskriver de historiska platser man passerar under vandringen.

Projektet har ansökt om att få sätta upp brunvita skyltar längs riksväg 26. Skyltarna skulle innehålla vår logga med trädet och texten *Världens släktbygd* för att visa var Världens släktbygd börjar och göra hela området till ett turistiskt intressant område. Eftersom 2% av Sveriges befolkning tillhör Långarydssläkten menar vi att det allmänna intresset bör vara

tillräckligt stort. Trafikverket var av annan åsikt och avslog vår ansökan. Beslutet är överklagat och ligger nu hos Länsstyrelsen i Halland för avgörande.

Vykort

Till sommarsäsongen 2013 och till Långaryds marknad 2014 togs fram vykort med hälsningar från *Världens släktbygd*.

Kartor över bygden

Till sommaren 2013 skapades en karta i A-3 format över *Världens släktbygd*. Där finns 50 platser med olika dignitet markerade och beskrivna. Denna följde med, löstagbar, i vår tidning SOCKENBUDET som trycktes upp i ett stort antal exemplar för utdelning till boende, turister och andra intresserade.

Lagom till sommaren 2014 färdigställdes en vikbar tvåsidig karta, 66 x 44 cm. Kartan visar Långaryds sockengräns innan 1957 och alla gamla bynamn finns med på kartan. Detta för att

släktforskare ska kunna hitta bynamn som inte används idag. På ena sidan finns historiska platser, sägner och årligen återkommande aktiviteter och på den andra finns information om cykel- och vandringsleder, geocaching och turistföretag.
Den trycktes upp i 3000 ex som snabbt tog slut. En ny, lika stor, upplaga har anskaffats.
En karta i A-4 format över den nya vandringsleden *Länsmansleden* med beskrivning av de platser som passeras var klar till sommaren 2014.

Aktiviteter och upplevelsebaserade tjänster

Guidekurser och Dramatiserade visningar *I Långarydssläktens fotspår*

Det blev god tillslutning av intresserade när vi kallade till guideutbildning under våren 2013. Efter tre kurstillfällen bildades en grupp av elva vuxna och fyra barn som ville genomföra dramatiserade guidningar *I Långarydssläktens fotspår*. Åsa Axberg från Hallands kulturhistoriska museum lärde ut guideteknik. Gruppen besökte Landeryds järnvägsmuseum, Höljeryd och Jansbergs hembygdspark och fick information av kunniga lokalhistoriker.

De dramatiserade guidningarna sker på fyra olika platser, Marknadsplatsen i Gassljunga, Höljeryd – stamgården för Långarydssläkten, Nissaryds Skans och hembygdsparken Jansberg, med en eller flera ”skådespelare” som gestaltar olika personer ur Långarydssläktens historia. Publiken förflyttas med buss och får guidning om bygden under bussresan.

Första turerna skedde i samband med Tågdagarna i Landeryd 7-8 september 2013 då tre bussturer genomfördes. Vi vågar påstå att det blev succé. Nästa tillfälle blev den 18 maj 2014 med två fullsatta bussar och sedan den 30 augusti, även då med två bussturer och ytterligare några personer som körde efter i bil, eftersom bussplatserna tog slut.

Under 2015 planeras fortsättning. En gång på våren med två turer i samband med bland annat släktforskning i Bygdegården och en gång på hösten i samband med Tågdagarna i Landeryd. Planer finns på att sätta upp en historisk pjäs att spela på Nissaryds skans samt försöka ordna en teatergrupp för barn.

Permanent utställning i Nyarps bygdegård

Redan i samband med ansökningen av Leaderprojektet fanns idéer om en permanent utställning kring bygdens historia. Nyarps bygdegård valdes som utställningsplats då Samverkans föreningar ville utveckla användningen av lokalen. Vid första stormötet som hölls just i Bygdegården den 22 januari 2013 valdes en arbetsgrupp för framtagning av en historisk utställning. Idéerna var många. Den största utmaningen var att göra den säker för skadegörelse och slitage. Bygdegården hyrs ut till många olika tillställningar så utställningen behöver tåla stötar och även viss medveten skadegörelse. Den skulle dessutom kunna göras så

diskret att den inte dominerar rummet vid till exempel familjekalas, minnesstunder och liknande sammankomster. Syftet är dock att den skall kunna väcka nyfikenhet och framträda vid de tillfällen bygdens historia skall framhållas. En stor utmaning!
Projektledaren Sofia Lindstedt arbetade fram materialförslag och samarbetspartner vad gäller material samt förslag på en tidslinje. Efter många timmars arbete i arbetsgruppen växte så småningom innehållet i utställningen fram, främst genom att ta till vara hembygdsföreningens genomförda forskningar och rika bildmaterial.

Den färdiga utställningen skildrar nu *Världens släktbygds* historia från istiden fram till våra dagar samt delar av Långarydssläktens historia. Utställningen innehåller också tittskåp med historiska föremål samt en liten fotoram där vi kan visa bilder och filmer. Den täcker ett av Bygdegårdens hörn med en väggyta på 18 kvadratmeter och sträcker sig förbi ett fönster med utställningsmaterial som man också kan se utifrån. Belysningen kan tändas och släckas allt efter det behov man har, diskret eller framträdande. Efter lite justeringar har vi nu en tålig, permanent utställning där vi enkelt kan visa bygdens historia vid konferenser, för andra besökande och för skolklasser.

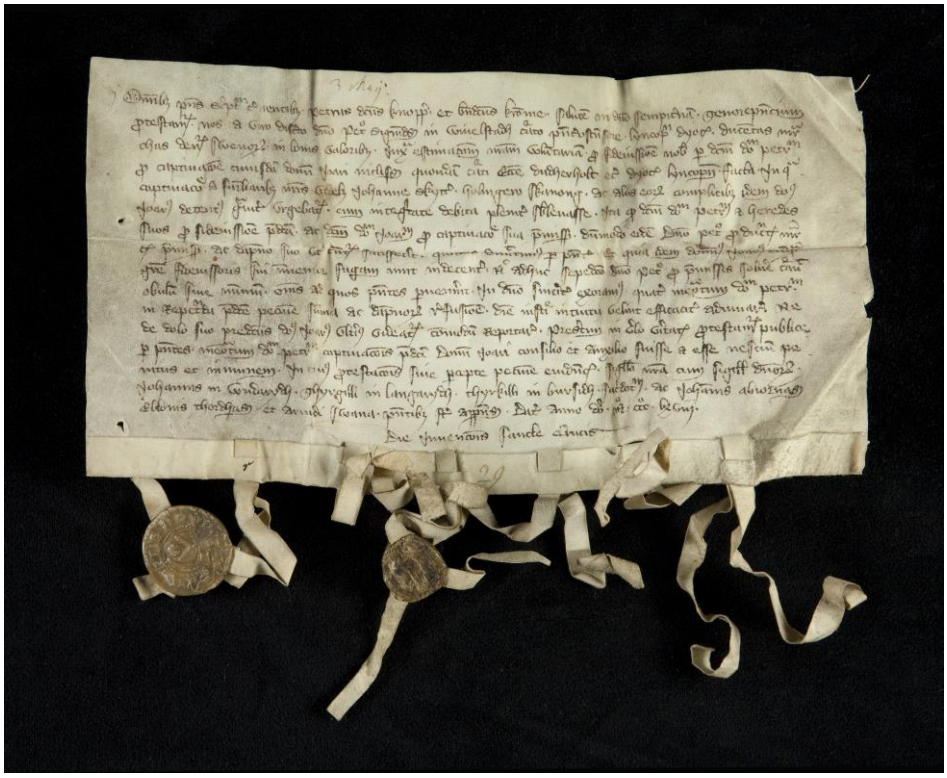

När vi som bäst höll på med planeringen av utställningen upptäckte vi det gamla filmrummet på andra våning i Bygdegården, vilket stod kvar precis som man lämnade det när man slutade visa bio i slutet av 1960-talet. All utrustning fanns kvar. Vi beslöt då att städa upp lite och ta upp ett fönster in mot salen. Det sattes upp en spegel och kopplades in ljus så att man nu nerifrån salen kan se de gamla maskinerna som skildrar en epok i bygdens historia.

Utställningen invigdes med pompa och ståt i samband med att Nyarps bygdegårdsförening firade jubileum den 29 november 2014. Vi är övertygade om att denna utställning kommer att vara till stor nytta i vårt fortsatta arbete med att utveckla bygden.

Utställningen i samband med dramatiserade guidade bussturer den 30 augusti 2014

Vid de guidade turerna *I Långarydssläktens fotspår* den 30 augusti 2014 anordnades en tillfällig utställning, med material framför allt från Hembygdsföreningens arkiv.
Det visades en skärmutställning med bilder på familjer, hästar och gårdar från 1900-talets första hälft. Pärmar med en mängd fotografier, allt från fotokonstens allra första början till nutid. Välordnade pärmar med tidningsklipp som väckte stor nyfikenhet, samt de böcker och häften som Hembygdsföreningen gett ut i skrift. Förutom detta visade Bygdegårdsföreningen en del av sina samlingar och alster som tillverkats vid Nyarpslägret och Fritidsgårdens aktiviteter. Många uttalade en önskan om fler sammankomster av detta slag då man inte hann ta del av allt. Bygdegårdsföreningen serverade kaffe och bakade våfflor hela eftermiddagen.

Nyarpsläger och fritidsgård

Inför projektansökan framkom önskningar om att återuppväcka Nyarpslägret, ett årligen återkommande läger vid Nyarps Bygdegård i IOGT-NTOs regi, som insomnade på 1990-talet. I samband med att Bygdegårdsföreningarna hade ett projekt som de kallade Rullande fritidsgård väcktes även tankar om att driva en fritidsgård en gång/månad på ideell basis i Bygdegården. Under projekttiden har två Nyarpsläger för barn och unga genomförts och planer för Nyarpsläger 2015 smids. Lägret vänder sig till barn och unga men även hela familjerna är inbjudna.

Aktiviteter under Nyarpslägren allt ifrån ”Hitta vilse” för de mindre barnen, till kanotpaddling, att tälja med kniv, vandra, mysa runt lägerelden och sova i tält. Ledare på lägret var bland annat några personer från Friluftsfrämjandet och andra frivilliga, men den största delen av ledarna var föräldrar till barnen. Nyarpslägren har lockat ca 60 barn 2013 och 45 barn 2014 (anledning till att det var färre barn år två var att det låg en vecka tidigare och flera familjer var på semester). Fritidsgårdskvällarna har lockat mellan 50 och 135 barn och vuxna per tillfälle. Aktiviteterna för barn, ungdomar och familjer är mycket uppskattade och skapar trivsel och samhörighet i bygden.

Besökscentrum i Nyarps bygdegård

Nyarps Bygdegårds första byggnad uppfördes i början på 30-talet utav stomme från Stora Höljeryd, flyttat från Höljeryd där Långarydssläkten har sitt ursprung. Efterhand blev behovet större för en mer ändamålsenlig mötes- och festlokal och då uppfördes bygdegården i sitt nuvarande skick 1954.

Under åren som gått har en hel del förbättringar gjorts, i början av 90-talet fick köket en upprustning. Vid senare tillfälle har stora salen beklätts med boasering. Bygdegården har genom åren används till olika former av festligheter. På 1950- och 60-talen förekom regelbundna danstillställningar och biovisningar. Under senare tid har uthyrningar bestått av privata fester, såsom bröllop, födelsedagsfester och olika föreningsmöten.

En av anledningarna att vi sökte medel från ”Leader” var att vi kände att bygdegården har stora utvecklingsmöjligheter. Det vi ville var att hitta nya målgrupper som vill anordna och bedriva sammankomster och event av olika slag. Bygdegården är en samlingsplats för ungdomar och skulle kunna vara en knutpunkt och centrum för den stora Långarydssläkten.

Projektets genomförande i Bygdegården
Första etappen för projektets del i Bygdegården var att utrusta entréplan med två duschutrymmen. De inreddes där det förut varit ett stort utrymme för att hänga kläder. I samband med detta skapades också ett städförråd som det fanns stort behov av. Tak och väggar fick en uppfräschning med hjälp av ideella krafter. På grund av att det uppstod skador i golvet när befintliga bänkar som varit förankrade i golvet togs bort behövdes det läggas nytt golv. Entrén blev mer välkomnande och mer ändamålsenlig för lägerverksamhet och aktiviteter där man önskar att duscha efteråt.

Under våren 2013 byggdes ett stort träddäck i förlängningen till stora salen som förbands med en handikappanpassad sidoingång. Detta ger möjlighet att öppna upp och utnyttja även den ytan till olika aktiviteter vid event och festligheter.

Den sista stora etappen handlade om köksdelen där serveringsrummet utrustades med en mobil köksö som nu används dels till beredning av mat vid större arrangemang och dels till mötesplats vid mindre sammankomster. Köket kompletterades med varmluftsugn, mikrovågsugn ytterligare kyl/frys, porslin och glas, nya bestick och bättre belysning. Köksdelen har efter dessa åtgärder lyft hela verksamheten och har redan används flitigt vid större event av cateringföretag och bygdegårdens egna medlemmar.

Både möten och fester har i dag behov av bra ljud och bild. Vi har kunnat förse stora salen med fast projektor och mikrofon. Allt kopplat till slingan för hörselskadade. För mindre sammankomster finns också en mindre projektor. Projektet har även möjliggjort en större inverstering i mikrofoner och bärbara ljudanläggningar som kan användas för aktiviteter i Bygdegården men även ute vid våra guidade turer, marknader eller skådespel i kyrkan.

Inom projektet har över tusen ideella timmar lagts ner i genomförandet av Bygdegårdens upprustning.

Resultat

Styrgruppen anser att projektmålen är väl uppfyllda. Detaljer och mätbara mål redovisas längre ner.

Vem riktade sig projektet till?

Projektet hade tre olika målgrupper. Boende i bygden – att ordna med trivsamma aktiviteter för oss som bor här exempelvis våra nya cykel- och vandringsleder – *Släktleden* och *Länsmansleden*. Barn, unga och barnfamiljer har berörts direkt i och med Nyarpslägren och fritidsgårdsaktiviteterna. Företagare, indirekt då vi har använt oss av deras tjänster vid bussguidningar, catering mm. Föreningarna inom samverkan har varit delaktiga. Kommuninnevånare i Hylte kommun har kunnat ta del av vårt utbud av arrangemang.

Besökare och turister då speciellt de som är med i Långarydssläkten har berörts direkt då deras historia har varit i fokus i flera delprojekt, bland annat utställningen i Nyarps bygdegård och guidade turerna *I Långarydssläktens fotspår*.

Vår tredje målgrupp är potentiella återflyttare och nyinflyttade i bygden vilka vi velat nå med våra aktiviteter och information via websidan, SOCKENBUDET och facebook.
De olika målgrupperna går ibland in varandra och vi ser att många i bygden på ett eller annat sätt kommit i kontakt med projektet.

Varför ville du genomföra projektet?

Levandegöra vår väldokumenterade historia. Långaryds släkten har en stor intressepotential för bygden. Vi ville skapa ett besökscentrum för släkten och bygden. Genom projektet ville vi locka besökare och turister att komma och ta del av vår historia. En del av projektet var att stärka sammanhållningen i bygden och erbjuda fler aktiviteter på hemmaplan. Projektet ville inspirera till landsbygdsutveckling – att fler ska våga förverkliga sina idéer och visioner.

Vilka har varit med och genomfört projektet?

Styrgruppen har varit viktig i alla delar av projektet då de har stått för projektledning, planering, administration av projektet, kunskap, visioner och prioriteringar.

Vi har under projekttiden hållit tre stormöten då allmänheten har bjudits in för att ta del av projektets arbete men också för att bidra med sina idéer om vad som är viktigt att jobba med i projektet. Ca 150 personer har deltagit i de tre stormötena.

Hemsidan: Webbyrån Eloh & Wijk fick uppdraget att bygga stommen till hemsidan, sedan har projektledaren arbetat med materialet, skrivit texter, samlat in texter och bilder och lagt in allt material på hemsidan.

Vikkartan: Maria Lönnegren Wikensten och projektledaren Sofia Lindstedt har jobbat med att skriva och redigera text, samt söka information. Birgitta, Lilly och Bertil Holmén har jobbat med texterna. Stadskartan AB tog fram kartorna och Just nu AB i Varberg tryckte kartan.

Nyarpslägret: Idén kring Nyarpslägret har arbetats fram i en arbetsgrupp. Föräldrar, ledare från Friluftsfrämjandet och andra ideella krafter genomförde sedan lägret.

I Långarydssläktens fotspår: Den dramatiserade visningen arbetades fram i en arbetsgrupp. I gruppen fanns historiekunniga personer från bla Hembygdsföreningen. Under guideutbildningen deltog ca 25 personer. Vissa av dem var sedan också med och guidade, men flera guider kom till i efterhand. Ett skådespel växte fram där lokala skådespelarförmågor, vuxna och barn, dramatiserade bygdens historia.

Permanenta utställningen: Glimtarna ur Långaryds historia som har valts ut till utställningen i Bygdegården har sållats fram av en arbetsgrupp. Därefter har det främst varit projektledaren och Birgitta Holmén som har jobbat med innehållet. Bertil Holmen har byggt en skalenlig miniatyr av Kambostugan i Jansberg. Sofia har tagit fram utformningen och utställningen är bygd av Signal Display i Virserum.

Upprustning av Bygdegården: Arbetet i Nyarps bygdegård har framförallt planerats och genomförts av Nyarps bygdegårdsförening. Byggarbeten har utförts av lokala byggföretag. En stor del av arbetet har gjorts ideellt. Ca 25 personer har lagt arbete ideellt i utvecklingen av Bygdegården.

Släktleden: Cykelleden fanns som förstudie från 2010 som beskrev ledens tänkta sträckning mellan Halmstad och Gislaved. Maria Lönnegren Wikensten anställdes för att jobba med cykelleden och för att skriva ansökningar om tillstånd att sätta upp skyltar, kontakt med markägare och myndigheter.

Samarbete med andra organisationer, föreningar, kommuner eller företag under projektet

Följande föreningar, företag och organisationer har projektet samverkat med:

Företag:

Lundbergs taxi, Systrarna i köket, PRO träd, Charlottenlund, Hallands affärsresor, JC Kakel, Bygg Johan, Linnås snickarn, Kjell Axelssons el, Björnaryds Byggtjänst, Hylte skylt, Allan Eriksson, Calles Färghall, Hylte Lantmän, Gustafssons VVS, Josefssons VVS, PURUS, Viltboden Deli, Livsnytergården, Runemyrs lots och alltjänst, Cecilias skafferi, Lennart Erlandsson, Anna-Stina Moberg Svensson, Clara Lindstedt, Patrik Matsson och Bengtssons Snickerifabrik.

Föreningar och Organisationer:

Friluftsfrämjandet, Körgillet, Hallands kulturhistoriska museum, Svenska Kyrkan, Långaryds Hembygdsförening, Nyarps Bygdegårdsförening, Långaryd-Landeryd i Samverkan, Järnvägsmuseet och Hylte Kommun.

Hur har ni förankrat projektet?

Projektet har förankrats till att börja med i de föreningar som samverkar i Långaryd-Landeryd i Samverkan efter som det tillkommit som ett föreningsinitiativ på gräsrotsnivå. Projektet fick även en förankring i Hylte kommun som gick in som medfinansiärer. Vid stormöten har allmänheten kunnat följa projektet och de som inte varit på mötena har kunnat följa rapporter om projektet i SOCKENBUDET som flitigt rapporterat om projektet så att alla i bygden kunnat följa arbetet. Invånare i *Världens släktbygd*, företagare och politiker i Kommunstyrelse och fullmäktige har bjudits in till stormötena.

Hur lyckades ni få uppmärksamhet och gensvar för projektets idéer?

Vi har blivit uppmärksammade med flera artiklar i Hallands Posten och Värnamo Nyheter och ett antal inslag i Radio Halland. Via Facebook, SOCKENBUDET och vår hemsida www.langaryd.se har vi lyckats nå många som uppmärksammat det vi gör och kommit på våra aktiviteter.

Föreningen Långaryd Landeryd i Samverkan utsågs till Årets utvecklingsgrupp i Halland av Hela Sverige ska leva 2014 bland annat för arbetet med projektet *Långaryd-Världens släktbygd*.

Vad har ni genomfört i projektet?

- Ny hemsida
- Kartor, vykort och posters
- Skyltar
- Utställningar
- Nyarpsläger och fritidsgård för barn, ungdomar och familjer
- Investeringar i Bygdegården
- Utbildning av guider
- Guidade turer *I Långarydssläktens fotspår*
- Vandringsleden *Länsmansleden*
- Cykelleden *Släktleden*
- *Långaryds Gammaldags marknad* – en hemvändardag med ca 6000 besökare

Vad har gått som planerat?

Bygdegårdsföreningen rapporterar om ökad uthyrning av Nyarps Bygdegård. Vi har sett ökning under båda projektåren. Ungdomar och familjer har hittat till våra verksamheter i Bygdegården. Nyarpslägret och fritidsgårdsaktiviteterna har varit välbesökta. Vid vissa arrangemang är Bygdegården nästan för liten...

Långaryds Gammaldags marknad genomfördes traditionsenligt under projekttiden. Vi såg ett ökat intresse för marknaden från Långarydsättlingarna som såg detta som ett hemvändartillfälle och efterfrågade våra guidade turer.

Vi har skapat en modern hemsida där vi kan marknadsföra vår bygd och våra aktiviteter.

Har något fungerat bättre än förväntat?

Vi är positivt överraskade av resultat att så många ville vara med och utbilda sig till lokala guider och vara med i skådespelet *I Långarydssläktens fotspår*. När vi planerade utbildningen av guider förväntade vi oss inte att det skulle växa fram ett skådespel som lockat så många lokala skådespelarförmågor. Visningarna har haft fulla bussar och vid några tillfällen har till och med efterföljande bilar behövts. Efterfrågan är fortfarande stor och vi planerar fortlöpande guidningar.

I samband med marknaden och de guidade turerna öppnade vi en tillfällig husvagnsparkering vid Nyarps bygdegård. Ett tiotal ekipage bokade övernattning en eller två nätter för att kunna ta del av hela det utbud som bjöds i Långaryd under helgen.

Vad har inte gått som planerat?

Cykelleden har inte märkts ut i naturen eftersom Trafikverket har översyn av alla cykelleder i Sverige och därför inte prioriterat vår ansökan.

Vi trodde att skapa koncept kring Långarydsbröllop och födelsedagsfirande skulle vara av intresse för våra företag. Den grenen i projektet har inte nått sin fulla potential. Här finns fortfarande utvecklingsmöjligheter.

Vilka oväntade positiva effekter har projektet lett till?

Vi är glada över att ha över 400 följare på vår Facebooksida *Långaryd-Världens släktbygd.* Vi ser att flera av följarna är Långarydssläktingar som ännu inte flyttat hem. Vi ser framtiden an.

Länsmansleden, vår nya lokalhistoriska vandringsled, har blivit utmärkt på såväl karta som uppskyltad i naturen.

Vilka svårigheter eller hinder har du haft under projektets gång?

Ett hinder för projektet har varit att trots inlämnade redovisningar i god tid har likviditetsproblem uppstått då Länsstyrelsens handläggning varit lång. Detta påtalats i brev till Länsstyrelsen och Leader Halland. Föreningarna har tvingats att upplåna medel för löneutbetalning och själva fått bära räntekostnaderna.

Tillstånd för att sätta upp skyltar! Projektet har haft för avsikt att sätta upp skyltar för våra besöksmål. Detta har krävt tillstånd vilket medfört en omständig tillståndsprocess med mycket administration och kostnader för att få sin ansökan prövad. Vi önskade att få märka ut *Världens Släktbygd* med brunvit skylt, vilket avslagits av Trafikverket. Vi har överklagat detta beslut och väntar nu på avgörande hos Länsstyrelsen.

Vårt delprojekt om cykelleden har endast märkts ut på karta och fått ett namn då Trafikverket ser över alla cykelleder i Sverige och ska ge dem enhetlig skyltning.

Projektets mål som sattes upp i projektansökan

Antal	Mål	Förtydligande av mål
5	nya företag	Flera nyetablerade företag. Företag som finns i bygden har utvecklats.
5	bevarade arbetstillfällen	Servicen bibehålls och företag har råd att ha kvar anställda/kunna expandera.
4	nya arbetstillfällen (4 årsarbeten)	Företagen kan anställa fler.
2	nätverk/samarbetsgrupper med funktion efter projekttidens slut	Lokala företag som tillsammans arbetar fram koncept för typiskt Långarydsbröllop och guidade turer.
2	framtidsverkstad eller liknande workshop	Byamöte som inledning till projektet.
3	utvecklade upplevelsebaserade tjänster och produkter där mat och måltid spelar en viktig roll	Bröllop, dop, guidade turer, barn- och ungdomsläger.
3	nyinflyttade familjer	Resultat av arbete med nätverkande av lediga hus/inflyttarservice.

Resultat och Måluppfyllelse

Företagande

Under projekttiden har två företagare flyttat till orten med sina företag. Minst tjugo företag är nystartade eller ombildade i bygden under projekttiden. Minst tio företag har under projektperioden investerat, expanderat och byggt till.

Befolkningsutveckling

Under projekttiden har befolkningen i Långaryds församling ökat något. Flera hus som under lång tid varit obebodda har blivit bebodda och renoverade. Många barn har fötts och flera barnfamiljer har flyttat hit. Samhällsservice så som förskolor och F-6 skolan i Landeryd har fått ett rejält tillskott under projekttiden och är snart i behov av utbyggnad då det börjar bli trångt.

Nätverkande

Nätverk kring Nyarpslägret med familjer, kommun och föreningslivet är permanentat.

Ett nytt nätverk bland turismföretagande och guide/museiverksamheterna. Dessa arbetar i dag med att ta fram paketlösningar för besökare.

SOCKENBUDET ges ut regelbundet och fungerar som gemensam informationsplattform för företag och föreningar.

Framtidsverkstäder har gett visioner om framtiden.

Samarbetet mellan föreningarna har stärkts.

Nya produkter och tjänster

Över 300 personer har sett de dramatiserade visningarna, *I Långarydssläktens fotspår*, sju stycken bussturer vid tre olika datum.

Teaterintresset är väckt.

Utställningen – en enkel mötesplats för att få kunskap och få prata om bygdens historia.

Bygdegården märker av en tydlig ökning av antalet uthyrningar.

60 + 45 barn har deltagit i Nyarpslägret 2013 och 2014.

Fritidsgården har utvecklat sin verksamhet.

Långaryds Vanten – Långaryds Lina

Den 8 oktober 1994 genomfördes en textilinventering i Långaryds socken genom ett samarbete mellan den halländska hembygdsrörelsen, den halländska hemslöjden och de båda hembygdsföreningarna i Långaryds socken. Tanken var att försöka inventera textila mönster som användes i Långaryd före år 1940.

Sveriges Hembygdsförbunds textilprojekt *Generationers kvinnokraft - hembygdsgårdens textilskatt* - gav då hembygdsföreningen en chans att gå vidare. Det hängkläde som valts ut vävdes på gården Lilla Ekeryd i Långaryds socken i början av 1870-talet. Väverskor var Johanna MARIA Svensdotter, dotter i huset, och CAROLINA Ambjörnsdotter, från grannbyn Tollsbo. Då väven var färdig delade de båda kvinnorna den i två lika delar. Original-hängklädet var drygt 10 meter långt. Den färdiga vävens bredd var troligen 72 cm. Det vävdes i tekniken opphämta i färgerna rött och blått och med bottenfärgen vitt/oblekt. När Carolina sedan skulle använda sitt hängkläde ansågs det ändå för brett, och en remsa på 11 cm klipptes då bort.

Ett speciellt mönster valdes då ut för vidareutveckling, och detta gavs namnet "Långaryds Lina", uppkallat efter just ovannämnda Carolina Ambjörnsdotter. Var och en av deltagarna i gruppen hade olika specialiteter - någon vävde, någon stickade på maskin, en var duktig på att

brodera, en annan stickade för hand osv - och med utgångspunkt från samma vävnad tog man då fram mönster och produkter i en rad olika tekniker. Materialsatser med mönster för försäljning i hembygdsgården togs också fram, och användes vid en del olika tillfällen.

Textilprojekt *Långaryds Lina* blev därefter liggande vilandes under ett antal år. Då det inför hösten 2014 återigen planerades en ny, som man nu kallade det, gammeldags marknad, föddes en idé om att även återuppta projektet "Långaryds Lina". Tanken var då att ta fram ett (nytt) handarbete med de gamla mönstren som förebild, och sedan låta det vara med på den kommande marknaden. En förfrågan lämnades till Heléne Arvidsson-Borg, Höljeryd, om att göra ett par handstickade vantar med dessa mönster, detta blev då idén till den s k "Långarydsvanten".

Helene skriver om mönstret:
På det hängkläde som Maria och Carolina en gång vävt i tekniken opphämta, fanns och återkom hela tiden de mönsterdetaljer som visas nedan. De färgstarka och tydligt markerade färgfält som garnet och tekniken här ger upphov till, ville jag även skulle framkomma i vantarna. Mudden till dessa gjordes därför med enkla vågräta ränder, i den färgsättning som syns i mitten på mönsterdetaljen på bilden.

Mönster och garnsats såldes på *Långaryds Gammeldags marknad* 2014 och marknadsförs nu via hemsidan. Efter marknadsföring på Facebooksidan ökade antalet beställningar. Mönstret har inspirerat en kvinna att ta fram ett mönster till mössa i samma stil. En annan kvinna har berättat att hon använder mönstret i sin bonadsmålning. Att väcka liv i *Långaryds Lina* har varit en bonus i vårt projekt. Här finns inga gränser för vad som kommer att hända med mönstret. Vi ser med spänning fram emot fortsättningen!

Övriga resultat

Vilka effekter har ni kunnat se?

En bra livsplats och jordmån för småföretagare att verka på. Nära till samarbete.

Uthyrningen av Nyarps Bygdegård har redan ökat med drygt 30% sedan projektet startades, det har också lett till att Bygdegårdsföreningen haft möjlighet att installera jordvärme för egna medel. Bygdegårdens styrelse m fl arbetar helt ideellt med skötsel, städning mm av byggnaden dessutom ställer styrelsen upp vid tillfällen när hyresgästen vill ha enklare förtäring vid sammankomster. Arbetet som läggs ned varje år motsvarar ca 25 normala arbetsveckor.

Har projektet arbetat för funktionshindrade?

Tillgänglighetsanpassat Bygdegården, renoverad handikapp WC

Barn med särskilda behov deltar på läger och fritidsgård.

Har projektet gynnat miljö och hållbar utveckling?

Cykelturism, turista på hemmaplan.

Har projektet arbetat med ungdomar, jämställdhet eller personer med utländsk bakgrund?

Lägret, fritidsgård

Har projektet främjat kompetensutveckling?

Lokalhistoria, projektledning och samarbete

Vilka positiva effekter har projektet haft?

Gemenskap i bygden. Fler besökare i bygden.

Vilka erfarenheter av projektet kan vara till nytta för andra?

Projektet har levandegjort och tillgängliggjort Långarydsbygden av hembygdsföreningens väldokumenterade historia. Genom utställningen, guidade turerna, utbildning av guider och historiska tillbakablickar i SOCKENBUDET portioneras historien ut till en bredare publik.

Att projektgruppen ska ha flera olika kompetenser, intressen och erfarenheter för att komplettera varandra och kunna hålla ihop hela projekttiden. Att ha någon som är nitiskt i att dokumentera och spara papper för redovisning. Vilket vi lyckats bra med!

Hur har du spridit resultatet?

Hur har du/ni marknadsfört projektet och Leader Halland?

Hemsida, facebook, kartor och tryckmaterial på turistbyråer, SOCKENBUDET. Deltagit på Smålands sjörikedagen, Informationsmaterial och affisch på TUR-mässan. Marknadsföring under Tågdagarna i Landeryd och Långaryds marknad. Stormötena. Artiklar i lokalpressen och reportage i lokalradion.

Vilka kostnader har projektet haft? Hur har dessa finansierats?

Projektets totala kostnader uppdelade på kostnadsslag löner, indirekta kostnader, investeringar och övriga kostnader beskrivs separat i bilaga.

Vilka slutsatser drar du från projektet?

Vilka rekommendationer kan du ge till andra som vill genomföra ett liknande projekt?

Tålamod och en stark ekonomi. Redovisning ställer höga krav. Svårt med likviditet under handläggningstiden. Uthålliga ideella krafter.

Kunde du ha genomfört projektet utan stöd?

Nej.

Hur fortsätter verksamheten efter projektets slut?

Vi fortsätter vår verksamhet och utvecklar vidare de tjänster och aktiviteter som projektet skapat. Vi har implementerat och integrerat de nya verksamheterna i vår ordinarie verksamhet.

Hur blir fortsättningen?

Vi kommer förmodligen på fler utvecklande projektförslag.

Bilagor

Ekonomisk redovisning

Kartor 3 stycken

SOCKENBUDET under projekttiden

Filmer

Projektets resultat, enligt EU:s riktlinjer, som du kan mäta direkt efter projektets slut

Mätbara resultat enligt EU:s riktlinjer			**Resultat direkt efter projektets slut**	**Kommentar**
1. Antal nya företag			20	Enl statistik SCB
2. Antal bevarade arbetstillfällen	Totalt		10?	Uppskattnign från företag, skolor etc.
	Män	yngre än 25 år		
		25 år eller äldre		
	Kvinnor	yngre än 25 år		
		25 år eller äldre		
3. Antal nya arbetstillfällen	Totalt		3	Nystartade företag
	Män	yngre än 25 år		
		25 år eller äldre	1	
	Kvinnor	yngre än 25 år	1	
		25 år eller äldre	1	
4. Antal deltagare i utbildningar	Totalt		35	Deltagarlistor redovisade
	Män	yngre än 25 år	1	
		25 år eller äldre	16	
	Kvinnor	yngre än 25 år	3	
		25 år eller äldre	14	
5. Antal aktiva	Totalt		213	Deltagarlistor

deltagare i projekt				redovisade.
	Män	yngre än 25 år	30	
		25 år eller äldre	67	
	Kvinnor	yngre än 25 år	28	
		25 år eller äldre	88	
6. Antal passiva deltagare i projekt	Totalt		1500	Uppskattat antal unika deltagare.
	Män	yngre än 25 år	300	
		25 år eller äldre	450	
	Kvinnor	yngre än 25 år	300	
		25 år eller äldre	450	
7. Antal förädlade/utvecklade råvaror			2	Vantar, mössor. Ej inkluderat matserveringar.
8. Antal bildade nätverk/samarbetsgrupper			4	Fritidsgård/läger SOCKENBUDET, Guidning, Paketlösningar för besökare/turist
9. Antal framtidsverkstäder eller liknande workshops som ägt			3	

rum			
10. Antal utvecklade upplevelsebaserade tjänster och produkter		5	Läger, guidningar, utställning, vandrigsled, cykelleden
	Där mat och måltid spelar en viktig roll	3	Läger, guiding, vandringsled (picknicklösning)
11. Antal fortsatta verksamheter		5	Samtliga ovanstående
12. Antal fysiska anläggningar		1	Nyarps bygdegård
13. Antal nya mötesplatser		10	Hemsida, Facebook, Regelbundna aktiviteter. Utmärkta besöksmål, Utställningen

Så här fyller du i tabellen Hållbarhet/kvalitativa indikatorer
1. *Instämmer ej*: sätt ett kryss på de fyra alternativen av A-E som du inte instämmer i
2. *Instämmer*: sätt ett kryss på ett alternativ av A-E som du instämmer i
3. *Om du instämmer, vänligen kommentera*: Kommentera det alternativ som du instämmer till. Svara på frågan/frågorna som står i den rutan

Hållbarhet / kvalitativa indikatorer

Det som vi har utarbetat under projektperioden…	Instämmer ej (välj 4 alternativ med X)	Instämmer (välj 1 alternativ med X)	Om du instämmer, vänligen kommentera:
A:…kommer att leva vidare i minst samma utsträckning som under projektperioden och även utvecklas vidare och hitta nya former att arbeta inom		X	*Vilka nya former? Varför tror du detta*? Allt är implementerat i befintliga strukturer.
B:…kommer att leva vidare i minst samma utsträckning som under projektperioden			*Varför tror du detta?*
C:…kommer till större del att leva vidare i någon utsträckning efter projektperioden			*Varför tror du detta? Vilka delar kommer att leva vidare?*
D:…kommer i någon mån att leva vidare i			*Varför tror du detta? Vilka delar kommer att leva vidare?*

någon utsträckning efter projektperioden			
E…kommer inte att leva vidare efter projektperioden			*Varför tror du detta?*

Jag godkänner att kontaktuppgifter publiceras i en projektdatabas där slutrapporten görs tillgänglig för andra som arbetar med landsbygdsutveckling och för allmänheten.
Godkännandet skickar du i original tillsammans med ansökan om slututbetalning

Kontaktpersoner i slutrapporten

Namn och adress Anna Roos	Telefonnummer 070-6623552
Roll i projektet Ordförande Långaryd-Landeryd i Samverkan, Projektägare	E-postadress Anna.roos@langaryd.nu
Underskrift och datum	

Namn och adress Terese Borg	Telefonnummer 0723-188646
Roll i projektet Kassör	E-postadress Terese.borg@langaryd.se
Underskrift och datum	

Namn och adress Bo Eriksson	Telefonnummer 070-610 67 60
Roll i projektet Styrgruppen	E-postadress bo@remma.se
Underskrift och datum	

Jag åtar mig ansvaret att lämna in en 1-års resultatrapport ett år efter projektets avslut till Leaderkontoret i Halland.
Godkännandet skickar du i original tillsammans med ansökan om slututbetalning. Mall från www.leaderhalland.se.

Ansvarig för 1-års resultatrapporten

Namn och adress Anna Roos, Vägaholmsv 2 31492 Långaryd	Telefonnummer 070-6623552
Roll i projektet Ordförande/projektägare	E-postadress Anna.roos@langaryd.nu
Underskrift och datum	

1-års resultatrapporten skrivs ett år efter projektets avslut och lämnas in i samband med detta, dock senast 13 månader efter projektets avslut (datum enligt punkt 3)